

§ 2. Mazkur BHMSda qo'llaniladigan asosiy atamalar

3. Ijara – kelishuvga binoan bir tomon (ijaraga beruvchi) boshqa tomonga (ijaraga oluvchiga) haq evaziga vaqtinchalik egalik qilish va foydalanish yoki kelishilgan muddat davomida mulkdan foydalanish huquqini berishdir.

4. Ijara sub'yektlari bo'lib quyidagilar hisoblanadi:

a) ijaraga beruvchi – mulkning egasi yoki qonunchilikka muvofiq yoki mulkdor tomonidan mulkni ijaraga berish uchun vakolatlangan shaxslar;

b) ijaraga oluvchi (ijarachi) — ijaraga shartnomasi asosida mulkni ijaraga oluvchi yuridik va jismoniy shaxslar.

5. Mazkur BHMS maqsadlariga ko'ra ijaraga quyidagilarga ajratiladi:

a) moliyaviy ijaraga (lizingni qamrab olgan holda);

b) operativ ijaraga.

6. Moliyaviy ijaraga — mulkni (moliyaviy ijaraga ob'yektini) shartnomaga binoan o'n ikki oydan ortiq muddatga egalik qilish va foydalanish huquqini berishda yuzaga keladigan ijaraviy munosabatlar. Bunda moliyaviy ijaraga shartnomasi quyidagi shartlardan biriga javob berishi kerak:

moliyaviy ijaraga shartnomasining muddati tugagach, moliyaviy ijaraga ob'yekti ijaraga oluvchining mulki bo'lib o'tishi;

moliyaviy ijaraga shartnomasining muddati moliyaviy ijaraga ob'yekti xizmat muddatining 80 foizidan ortiq bo'lsa yoki moliyaviy ijaraga ob'yektining moliyaviy ijaraga shartnomasi tugaganidan keyingi qoldiq qiymati uning

boshlang'ich qiymatining 20 foizidan kamrog'ini tashkil qilishi;

moliyaviy ijara shartnomasining muddati tugagach, ijaraga oluvchi moliyaviy ijara ob'yektini ushbu huquq sotilish kunidagi bozor qiymatidan ancha past narxda sotib olish huquqiga ega bo'lishi va bunda ijara muddatining boshida ushbu huquqning sotilishiga asoslangan ishonchning mavjud bo'lishi;

moliyaviy ijara shartnomasi amal qiladigan davr uchun ijara to'lovlarining diskontlangan joriy qiymati, moliyaviy ijara ob'yektini ijaraga berish paytidagi joriy qiymatining 90 foizidan ortiq bo'lishi.

7. Operativ ijara — moliyaviy ijara shartnomasi hisoblanmaydigan mulkiy ijarasi shartnomasiga binoan mulkni vaqtinchalik egalik qilishga va foydalanishga yoki foydalanishga berish.

8. Lizing — moliyaviy ijara munosabatlarining alohida turi bo'lib, unda bir taraf (lizingga beruvchi) ikkinchi tarafning (lizingga oluvchining) topshirig'iga binoan uchinchi tarafdin (sotuvchidan) lizing shartnomasida shartlashilgan mol-mulkni (lizing ob'yektini) sotib oladi va uni shu shartnomada belgilangan shartlarda haq evaziga egalik qilish va foydalanish uchun lizingga oluvchiga o'n ikki oydan ortiq muddatga beradi. Bunda lizing shartnomasi mazkur BHMSning [6-bandida](#) keltirilgan shartlardan biriga javob berishi kerak.

9. Lizing sub'yektlari bo'lib quyidagilar hisoblanadi:

a) lizingga beruvchi — lizing shartnomasi bo'yicha lizingga oluvchiga kelgusida berish maqsadida lizing ob'yektini mulk qilib sotib oluvchi shaxs;

b) lizingga oluvchi — egalik qilish va foydalanish uchun lizing shartnomasi bo'yicha lizing ob'yektini olayotgan shaxs;

v) sotuvchi — lizingga beruvchiga lizing ob'yektini sotayotgan shaxs.

10. Ijara (lizing) ob'yektlari — iste'mol qilinmaydigan har qanday buyumlar, shu jumladan korxonalar, mulkiy komplekslar, alohida binolar, inshootlar, uskunalar, transport vositalari hamda boshqa ko'char va ko'chmas mulklar (muomaladan chiqarilgan yoki muomalada bo'lishi cheklangan mol-mulklar bundan mustasno).

11. Ikkilamchi ijara (ikkilamchi lizing) — ijarachi (lizingga oluvchi) ijaraga (lizingga) beruvchining roziligi bilan, ijaraga (lizingga) beruvchining oldida ijara (lizing) shartnomasi yuzasidan javobgarlikni saqlagan holda ijaraga olingan mulkni (lizing ob'yektini) boshqa shaxsga ikkilamchi ijara (ikkilamchi lizing)ga topshiradigan shartnoma munosabati.

12. Ijaraning (lizingning) boshlanish muddati — ijara shartnomasining shartlariga muvofiq ijarachi ijaraga olingan ijara ob'yektiga egalik qilish va foydalanish yoki foydalanish huquqini amalga oshirishni boshlagan sana. Bu ijarani (lizingni) dastlabki (boshlang'ich) tan olish sanasi (ya'ni ijarani (lizingni) amalga oshirish natijasida tegishli aktiv va majburiyatlarning tan olinishi).

13. Ijara (lizing) muddati — bekor qilinmaydigan ijara (lizing) kelishuvi amal qiladigan davr, shuningdek har qanday keyingi davrlar bo'lib, bu davrlar mobaynida ijarachi (lizingga oluvchi) ijara (lizing) shartnomasi

tuzilganda aytib o'tilgandek, mazkur kelishuvni uzaytirishi mumkin.

14. Ijara (lizing) to'lovi — tuzilgan ijara (lizing) shartnomasi asosida ijarachi (lizingga oluvchi) tomonidan ijaraga (lizingga) beruvchiga to'lab beradigan summa.

15. Ijaraga (lizingga) beruvchining foizli daromadi — ijara (lizing) to'lovlari bilan qoplanadigan lizing ob'yekti qiymati o'rtasidagi farq sifatida aniqlanadigan, ijara (lizing) to'lovlarining qismidir.

16. Ijara (lizing) ob'yektlarining joriy qiymati — ijara (lizing) ob'yektining muayyan bir sanadagi bozor baholari bo'yicha qiymati yoki mazkur ijara (lizing) ob'yektini sotib olish uchun yoki ushbu bitimni amalga oshirishni xohlovchi bir-biriga bog'liq bo'lmagan xabardor tomonlar o'rtasidagi majburiyatni bajarish uchun yetarli bo'lgan summa.

17. Kafolatlangan qoldiq qiymat — ijara (lizing) shartnomasining boshlanishida aniqlangan ijara (lizing) ob'yekti qiymatining bir qismi bo'lib, ijarachi (lizingga oluvchi) tomonidan yoki unga bog'liq uchinchi taraf tomonidan kafolatlanadi (majburiyat sifatida berkitiladi).

18. Kafolatlanmagan qoldiq qiymat — ijara (lizing) ob'yekti qiymatining bir qismi bo'lib, (ijara (lizing) shartnomasining boshlanishida aniqlangan), uning sotilishini ijaraga beruvchi (lizingga beruvchi) kafolatlamaydi yoki u ijaraga beruvchi (lizingga beruvchi) bilan bog'liq taraf tomonidagina kafolatlanadi.

19. Minimal ijara (lizing) to'lovlari — ijarachi (lizingga oluvchi) tomonidan ijara muddati davomida to'lanadigan ijara (lizing) to'lovlari va ijara (lizing) ob'yektining kafolatlangan qoldiq qiymati summasi.

20. Diskontlash — kelajakda aniq bir vaqtda olinishi kutilayotgan pul mablag‘larining joriy ekvivalentini aniqlash.

21. Diskont stavkasi — turli xil vaqtdagi davrlarga tegishli bo‘lgan pul mablag‘lari summasini bir paytga keltirish uchun foydalanadigan stavka.

22. Minimal ijara (lizing) to‘lovlarining diskontlangan qiymati — ijara (lizing) shartnomasida ko‘zda tutilgan foiz stavkasi yoki qarz kapitalining o‘sib boruvchi foiz stavkasiga teng diskont stavkasi bo‘yicha tuzatilgan ijara (lizing) muddatining boshlanishidagi minimal ijara (lizing) to‘lovlarining joriy qiymati.

23. Ijara (lizing) shartnomasida ko‘zda tutilgan foiz stavkasi — ijara (lizing) muddatining boshlanishida ijara (lizing) ob‘yektining joriy qiymati bilan minimal ijara (lizing) to‘lovlari va kafolatlanmagan qoldiq qiymati summasi yig‘indisining diskontlangan qiymatining teng bo‘lishini ta‘minlaydigan diskont stavkasidir.

24. Qarz kapitalining o‘sib boruvchi foiz stavkasi — bu xuddi shunday ijara (lizing) shartnomasi uchun ijarachi (lizingga oluvchi) to‘lashi lozim bo‘lgan foiz stavkasi yoki (agar ushbu ko‘rsatkichni aniqlash imkoni bo‘lmasa) ijarachi (lizingga oluvchi) ijara (lizing) muddati boshlanishida mol-mulkni (xuddi shunday muddatga va shunga o‘xshash ta‘minot bilan) sotib olish uchun zarur bo‘lgan mablag‘larni qarzga olishda qabul qiladigan stavka yoki agarda ularni aniqlash imkoniyati bo‘lmasa, ijara (lizing) muddatining boshlanishidagi O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy qayta moliyalashtirish stavkasi.